אמרי שמואל

וישלח

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם והצלחתם של
דביר ומורן דנינו הי"ו
ולברכת והצלחתם של ילדיהם
יהלי בת מורן שתח"י
יובל בת מורן שתח"י

ולברכתם והצלחתם של
מלי בת רבקה
אור בן מלי

שהקב"ה ימלא את כל משאלות ליבם לטובה ולברכה
ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה מזל
והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדש לעלוי נישמת
האדם היקר
דוד דנינו בן פרחה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

וישלח תשפ"ג

לבן שולח איגרת לעשיו

"וישלח יעקב מלאכים לפניו, אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: ויצו אתם לאמר, כה תאמרון לאדני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (לב ד-ה)

אומר המדרש (הביאו החיד"א בספרו גאולת עולם ד"ה צא ולמד בשם ספר הישר) שבשעה שיעקב אבינו ברח מבית לבן, שלח לבן איגרת לעשו ואמר לו - דע לך, שיעקב אחיך היה אצלי עשרים שנה וגר בביתי, ונתתי לו את שתי בנותיי לו לנשים, וכיבדתי אותו כבוד גדול ועל חשבוני נעשה עשיר גדול מאוד, ויום אחד כשהלכתי לגזוז את צאני קם יעקב וברח לארץ ישראל, ולכן אני מודיע לך שיש לך הזדמנות להתנפל עליו בפתע ולהינקם ממנו על שלקח לך את הברכות, כי יודע אני שאתה כועס עליו מאוד וגם תיקח ממנו את נקמתי על כל מה שעשה לי, ומיד כששמע עשו כך לקח ארבע מאות גיבורים ויצא להרוג את יעקב, וכששמעה רבקה שעשיו יוצא להרוג את יעקב מיד שלחה אליו שליחים שיספרו לו שעשיו אחיו בא לקראתו להרגו וארבע מאות איש עמו.

עשיו קרא לארצו שעיר ולשדהו אדום

יעקב אבינו לא ראה את עשיו אחיו במשך שלושים וארבע שנים, שהרי לפני שיעקב אבינו ברח מארץ ישראל הלך ונטמן בישיבת שם ועבר במשך ארבע עשרה שנים, ואחר כך היה אצל לבן עוד עשרים שנה, ושואל המדרש איך ידע יעקב שעשיו עדיין שונא אותו על שלקח לו את הברכות?

אלא מכיוון שראה יעקב שעשיו קרא לארצו שעיר ולשדהו קרא אדום, שעיר לזכור שיעקב לבש עורות גדיי עזים כדי שידיו יהיו שעירות ויצחק יחשוב שהוא עשיו, ולשדהו קרא אדום כדי לזכור את העדשים האדומות שנתן לו לאכול ולקח את הבכורה כמ"ש (בראשית כה ל) "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה", ואמר עשיו על ידי שאקרא את השמות האלו לעולם לא אשכח מה שעשה לי יעקב, וכשראה יעקב כך מיד הבין שעשיו עדיין שונא אותו

ומבקש רעתו, וכשראה כך יעקב שלח מלאכים אל עשיו אחיו שילכו ויגידו לו שהוא אינו שונא לו ומבקש להתפייס עמו.

מיסודות האמונה להאמין במציאות המלאכים בעולם

אחד מיסודות האמונה הוא להאמין במציאות המלאכים, כמו שכתוב במפורש בתורה בכמה מקומות, שהתורה מספרת לנו שהקב"ה שלח את המלאכים לעשות שליחויות בעולם, ולכן המלאכים נקראים מלאכי השרת שהם משרתים את בורא עולם ועושים שליחותו.

וכך אנו רואים בתורה שהקב"ה שלח שלושה מלאכים בדמות בני אדם אל אברהם אבינו, וכן אנו רואים בעקידת יצחק שהקב"ה שלח מלאך מן השמים שאמר לאברהם שנאמר (בראשית כב יב) אל תשלח ידך אל הנער, וכן אצל הגר שפתח את עיניה לראות באר מים שממנו השקתה את ישמעאל (ע' בראשית כא יז).

יעקב אבינו נפגש פעמים רבות עם מלאכים

וכן בחלומו של יעקב אבינו כמו שנאמר (כח יב) "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", וכן (לב ב) "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים", וכן בפרשתנו יעקב אבינו שולח מלאכים אל עשיו אחיו ומפרש רש"י על המקום שהיו אלו מלאכים ממש, וכן בהמשך הפרשה יעקב אבינו נאבק עם המלאך, ולפני פטירתו של יעקב אבינו בירך את אפרים ומנשה ואמר להם (מח טז) "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים", וכן דוד המלך אומר בתהילים (צא יא) "כי מלאכיו יצווה לך לשמורך בכל דרכך".

הנהגת ה' בעולם היא דרך המלאכים

ויש להבין מדוע דווקא יעקב - בחיר האבות נפגש פעמים רבות כל כך עם מלאכים, ומסביר הרמב"ן (כח יב) שמעשה הסולם מגלה ליעקב את דרך הנהגת ה' בעולם דרך המלאכים המספרים לקב"ה את הנעשה בעולם

ומבצעים את דבר ה', הקב"ה הראהו בחלום הנבואה כי כל הנעשה בארץ נעשה על ידי המלאכים והכל בגזרת עליון עליהם, כי מלאכי אלוקים אשר שלח ה' להתהלך בארץ לא יעשו קטנה או גדולה עד שובם להתייצב על אדון כל הארץ לאמר לפניו התהלכנו בארץ והנה יושבת בשלוה או מלאה חרב ודם, והוא יצווה עליהם לשוב לרדת בארץ ולעשות דברו.

והמלאכים נבראו ביום השני לבריאת העולם, כמו שכתוב בפסוק (א כ) "ועוף יעופף על הארץ", ואומר המדרש (ב"ר ג ח והובא ברש"י א ה) שאלו המלאכים שהם מעופפים ברגע אחד מתחילת העולם ועד סופו, ומכאן אנו רואים שעוד קודם שנברא אדם הראשון ברא הקב"ה את המלאכים.

וכותב הנביא ישעיה שלמלאך יש שש כנפיים, וכלשון הפסוק (ו ב) "שש כנפים שש כנפים לאחד, בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף".

שני סוגים של מלאכים

ויש שני סוגים של מלאכים, יש מלאכים שנבראו בששת ימי בראשית והמלאכים האלו נבראו לעשות שליחויות של בורא עולם.

ויש מלאכים שנבראו מהמצוות שיהודי עושה, כמ"ש במשנה (אבות ד יא) "רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת, קונה לו פרקליט אחד. והעובר עברה אחת, קונה לו קטגור אחד".

כשמקיים מצוה בשלימות המלאך נברא שלם

וכשיהודי עושה מצוה בשלימות נברא מלאך שלם, וכשיהודי עושה מצוה שלא בשלימות המלאך נברא כשהוא בעל מום ולא שלם, ולכן אמרו חז"ל (ירושלמי פסחים י ה) המתחיל במצווה אומרים לו גמור, כדי שהמלאך הנברא מהמצווה יהיה שלם ולא בעל מום.

לעולם אין מלאך שנברא מעבירה שלם

ומסופר על רבי זושא מאניפולי שהיה זוכה לראות מלאכים, והיה אומר - ראיתי הרבה מאוד מלאכים, אבל מעולם לא ראיתי מלאך שנברא מעבירה והוא שלם אלא תמיד היה בעל מום, כי גם כשיהודי חלילה נכשל בעבירה תמיד יהיו לו ייסורי מצפון, ולכן המלאך הנברא מהעבירה הוא לא יהיה שלם אלא בעל מום.

אין מקום פנוי בעולם

ואומר רבינו האר"י הקדוש דע לך שכל אוויר העולם מלא במלאכים רק שאין רשות לאדם לראותם, אבל יש צדיקים שזכו לראות מלאכים, ויש צדיקים שזכו לדבר עם מלאכים, ויש צדיקים שזכו להגיע לדרגה שהיו שולחים את המלאכים לעשות להם שליחויות, ויש צדיקים שזכו ללמוד תורה מפי מלאך.

ומסופר על בבא סאלי שהיה מסתגר בחדרו בשעה שלמד, והיו התלמידים עומדים מאחורי הדלת לשמוע מה לומד בבא סאלי, והיו שומעים אותו מדבר עם מלאכים, והיה אומר - מלאך רפאל אני גוזר עליך שתלך לרפא יהודי פלוני.

וכן היו צדיקים שהיו זוכים ללמוד תורה מפי מלאך, רבינו הקדוש רבי יוסף קארו היה לו מלאך שהיה מלמדו תורה, והיה המלאך נקרא מגיד כי היה מגיד לו סודות גדולים מאוד, וכל מה שהמלאך לימדו כתב בספרו "מגיד משרים".

מלאכים מגנים על אלישע הנביא

בנביא בספר מלכים (ב, ו ח) מסופר שמלך ארם היה מתכונן להפתיע את ישראל במלחמה, והיה אלישע הנביא רואה ברוח הקודש שבעוד שלושה ימים יבוא מלך ארם מצד צפון, ואמר למלך ישראל - תתכונן, מכיוון שבעוד שלושה ימים יבוא מלך ארם להילחם בישראל מצד צפון, והיה חושב מלך ארם שהוא בא להפתיע את ישראל והם כבר היו מוכנים למלחמה ומלך ארם וחייליו היו בורחים בחזרה, וכך שוב ושוב היו עם ישראל מנצחים במלחמה עד שחשב מלך ארם שיש מרגלים שמספרים לישראל מתי הם

מתכננים לבוא להילחם, ובא אחד מהחיילים של מלך ארם, וא"ל - אדוני המלך, לא מרגל מגלה לישראל מתי אתה בא להילחם, אלא נביא יש להם ושמו אלישע הרואה ברוח הקודש כל מה שאתה עתיד לעשות, אמר מלך ארם - אם כך אני אהרוג את אלישע, ושמע מלך ארם שאלישע נמצא בעיר דותן ועשה מצור על העיר דותן, ובבוקר קם הנער של אלישע והיה פוחד וא"ל יש מצור על העיר, ענה לו אלישע - אל תפחד, דע לך שרבים אשר איתנו מאשר איתם, כי מכל המצוות שעשינו והתורה שלמדנו נבראו הרבה מאוד מלאכים, והמלאכים האלו יוצאים להילחם עם האויבים, והתפלל אלישע שיפקח ה' את עיני הנער, ופתאום ראה הנער כמה אלפים של מלאכים ורכבי אש ששומרים עליהם ומכים את הגויים, ומכאן אנו רואים שהנביאים והצדיקים היו משתמשים במלאכים שנבראו מהמצוות שעשו.

מוליכין אותו המלאכים שנבראו ממעשיו

הגמרא אומרת (מכות י ב) "בדרך שבה אדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו", ואומר המהרש"א שהפירוש מוליכין אותו חוזר על המלאכים שנבראו ממצוותיו או מעברותיו, שאם עשה מצוות המלאכים הטובים שנבראו מוליכין אותו בדרך הטובה, ואם עשה עבירות מלאכי החבלה שנבראו מכך מוליכין אותו חלילה בדרך לא טובה.

מלאכיו בלשון רבים

וכך אומר הזוהר הק' על הפסוק שאמר דוד המלך בתהילים (צא יא) "כי מלאכיו יצווה לך לשמורך בכל דרכיך", שלכאורה היה צריך לומר מלאך ה' יצווה לך, מהו מלאכיו? אלא אלו המלאכים שנבראו מהמצוות שעשית הם אלו שהולכים איתך בדרך, והקב"ה מצווה את המלאכים שנבראו מהמצוות שעשית שישמרו עליך.

ואומר האר"י הקדוש שיש מלאכים שמקומם העיקרי הוא בשמים ואלו המלאכים שנבראו בששת ימי בראשית, אבל יש מלאכים שמקומם העיקרי הוא בארץ ואלו המלאכים שנבראו מהמצוות של האדם

והמלאכים הללו הם מלווים לו לאדם ושומרים עליו בכל מקום.

ועל פי זה פירש הבן איש חי את הפסוק (כח, יב) "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", שלכאורה היה צריך להיות כתוב יורדים ואח"כ עולים שהרי המלאכים הם בשמים, אלא שיש מלאכים שעיקר מקומם הוא בארץ והם אלו שנאמר בהם עולים.

ואומר הזוהר הקדוש שבשעה שהמלאכים יורדים לעולם הזה הם יורדים בדמות של אדם בשר ודם, וכמו שהתגלו המלאכים אל אברהם בדמות של בני אדם בשר ודם, ~~ואומר~~ הרב הבן איש חי שלפעמים המלאך מתגלה לאדם בתור מישהו שהוא מכיר, והוא חושב שמדובר באותו אדם שהוא מכיר אבל הוא בכלל מלאך.

המלאך שירד בדמות תלמיד

וכמו שמסופר על רבי חיים מוולוז'ין, שהיה מקפיד לא לברך על שום מאכל אלא אם יש מישהו שיענה אמן אחר ברכתו, ולילה אחד היה רבי חיים מוולוז'ין לומד והיה צמא מאוד ולא מצא מי שיענה לו אמן, ופתאום נכנס לחדר בחור אחד מהישיבה לשאול שאלה, וביקש ממנו רבי חיים שיענה אמן ואחרי כמה רגעים יצא אותו בחור, ולמחרת בבוקר ניגש רבי חיים לאותו בחור ואמר לו - תודה שענית אמן אחר ברכתי וכך יכולתי להרוות את צמאוני, ואותו בחור לא הבין כלל במה מדובר, ואמר - אני בכלל לא הייתי אתמול בעיר והגעתי רק הבוקר, והבין רבי חיים שהיה זה מלאך בדמותו של אותו בחור, אבל מאותו זמן היה רבי חיים מכבד את אותו בחור כי אמר אם המלאך התגלה בדמותו סימן שיש לו זכויות בשמים.

מכל מילה של תורה נברא מלאך

אומר רשב"י בזוהר הקדוש, שהמלאך הנברא מזכות לימוד תורה כוחו הוא הגדול ביותר, ואומר הגאון מווילנא שמכל דיבור של תורה היוצא מהפה נברא מלאך.

מלאכים הזדגים את חיילי סנהדרין

ומספרת הגמרא בסנהדרין (צד

ב) שסנחריב מלך בבל בא עם מאה ושמונים אלף ראשי גייסות על מנת להחריב את בית המקדש, ובאותו זמן היה מלך על ישראל חזקיהו המלך וחזקיהו היה צדיק גדול, וכששמע שסנחריב בדרך לירושלים להחריב את בית המקדש, נעץ חרב בפתח בית המדרש ואמר - כל מי שלא ילמד תורה יידקר בחרב, וכל עם ישראל למדו תורה וחיפשו מדן ועד באר שבע ולא מצאו תינוק או תינוקת שלא היה בקי בהלכות טומאה וטהרה שהן ההלכות הכי קשות, וכשהתקרב סנחריב לירושלים באו מלאכים והיכו את כל החיילים של סנחריב, וכל החיילים של סנחריב מתו חוץ מסנחריב ושני בניו, והגמרא מספרת שהקב"ה שלח מלאכים שנבראו מלימוד התורה של עם ישראל והם הרגו את כולם.

יעקב שלח מלאכים ולא בני אדם

ואומר החיד"א (נחל קדומים אות א) שיעקב אבינו בחר לשלוח לעשיו דווקא מלאכים ולא בני אדם, משום שעשיו חשב שהוא בוודאי יוכל לנצח את יעקב, כי כל הברכות שנתן לו יצחק היו רק בתנאי שהוא יישאר בצדקותו, ומן הסתם כשהיה יעקב אצל לבן הוא התקלקל וכבר איננו צדיק ואני אצליח להרוג אותו, לכן יעקב שלח לעשיו את המלאכים שנבראו מהמצוות שעשה, כדי לומר לעשיו - דע לך שכל המלאכים האלו נבראו מהמצוות שעשיתי, שגם כשהייתי אצל לבן קיימתי את כל המצוות, וכמו שמפרש רש"י על הפסוק (לב ה) "עם לבן גרתי" ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים ולכן לא תצליח לנצח אותי, ולכן פרש"י מלאכים ממש, ממש ר"ת מ'לאכים מ'מצוות ש'עשה.

דורון תפילה ומלחמה

והתורה הקדושה אומרת לנו (רש"י לב ט) שיעקב אבינו התכונן לשלושה דברים - **דורון תפילה ומלחמה**, יעקב אבינו שלח מתנות גדולות מאוד לעשו כדי לשבור את השנאה שיש לו עליו, וכמו שאמר שלמה המלך (משלי כה כא) "אם רעב שונאך האכילהו לחם", והדבר השני שהתפלל לקב"ה (לב יב) "הצילני נא מיד אחי מיד עשו פן יבוא והכני אם על בנים", והדבר השלישי

למלחמה וכמו שאומרת התורה (לב ט) "ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והיכהו, והיה המחנה הנישאר לפליטה".

כמים הפנים לפנים

ואנו רואים בפרשת השבוע איך יעקב אבינו התנהג בחכמה גדולה עם עשיו אחיו, שבהתחלה בא עשיו עם ארבע מאות ראשי גייסות כדי להרוג את יעקב אבינו, ובסופו של דבר לא רק שלא הזיק ליעקב אבינו אלא עוד חיבק ונישק אותו ובכה על צווארו.

וכל מה שהתורה מספרת לנו הוא לימוד גדול מאוד לדורות, וכמו שאמרו חז"ל (על פי תנחומא לך לך ט) "מעשה אבות סימן לבנים".

שלמה המלך היה החכם מכל האדם, עד שאמרו חז"ל שחכמתו של שלמה המלך הייתה גדולה יותר מחכמתו של משה רבינו, וכך דרשו חז"ל על הפסוק (דברים לד י) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", בנבואה לא קם אבל בחכמה קם והוא שלמה המלך.

שלמה המלך היה יושב בירושלים והיו באים מכל העולם לשמוע את חכמתו, ולא היה דבר שלא ידע ושלא השיגו שלמה המלך בחכמתו, והיה מבין את שפתם של העופות ושל בעלי החיים ושל השדים והרוחות, ומלך על עם ישראל במשך ארבעים שנה, ונקרא שמו שלמה שהיה שלום בזמן מלכותו ולא היו מלחמות.

המדרש (שה"ר א ט) מספר שהקב"ה התגלה לשלמה המלך ושאל אותו - מה תרצה שאני אתן לך? מיד אמר שלמה לקב"ה - רבש"ע, אין אני מבקש אלא רק חכמה, וזהו שאומר הפסוק (מלכים א, ה כו) "וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו".

אומר המדרש, משל למלך שאהב מאוד את אחד מעבדיו, ושאל אותו - מה תרצה שאני אתן לך? ואותו עבד היה פיקח גדול ואמר לעצמו אם אני אבקש כסף אולי יום אחד יגמר הכסף, ואם אני אבקש כבוד אולי יום אחד ייגמר הכבוד, ולמלך היתה בת יחידה ואמר אותו העבד אם אני אתחתן אתה יהיה לי הכל בלי הפסק גם כסף וגם כבוד, מיד אמר העבד למלך - אין אני מבקש אלא להתחתן עם הבת של המלך.

והנמשל שהקב"ה אמר לשלמה מה

תרצה כסף? כבוד? א"ל אני רוצה חכמה, כי בחכמה יש הכל.

ושלמה המלך אומר בספר משלי (כז, יט) "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ופירש רבינו הגאון מווילנא ששלמה המלך חקר ודרש וגילה סוד גדול, שהקב"ה עשה טבע בעולם שהלב של האדם הוא כמו מראה, וכמו שאם אדם יעמוד מול המים הוא יראה את הדמות שלו במים, ואם הפנים שלו שמחות הוא יראה במים פנים שמחות ואם הוא כועס יראה בבבואה של המים פנים כעוסות ואם הוא עצוב יראה פנים עצובות, כך הלב של האדם וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, ואם תאהב איזה אדם הוא יאהב אותך ואם תשנא איזה אדם הוא ישנא אותך, אם תהיה לך עין טובה על בני אדם גם בני אדם יסתכלו עליך בעין טובה, ואם תהיה לך עין רעה על בני אדם גם בני אדם יסתכלו עליך בעין רעה.

ובא שלמה המלך ומגלה לנו שאם יש לאדם שונא, כדי לשבור את השנאה שלו תתחיל לחשוב עליו טוב ותאהב אותו ובסוף גם הוא יאהב אותך.

וכך יעקב אבינו שידע שעשיו אחיו בא לקראתו כדי להרוג אותו, ובא עם ארבע מאות איש כולם עם חרבות ולהם מטרה אחת להרוג את יעקב, אבל משום מה כשעשיו רואה את יעקב הוא מניח את החרב בצד ורץ לקראת יעקב ומחבקו ומנשקו, ואיך יכול להיות שעשיו התהפך ברגע אחד מן הקצה אל הקצה ומה קרה פתאום? אלא אומר המדרש שכשרבקה שמעה שעשיו יוצא לקראת יעקב להרגו, שלחה רבקה ליעקב אל תזיק לאחיך ואל תלחם בו אלא תפייס אותו ותכבד אותו ותאהב אותו כי הוא אחיך הגדול, ויעקב נהג כמו שציוותה אותו אמו רבקה, ואפילו שידע שעשיו שונא אותו שנאה גדולה הכניס בליבו לאוהבו, ובזכות שיעקב הכניס בליבו לאהוב את עשיו הוא הצליח לשבור את שנאתו של עשיו, כי כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם לאדם, ואם תאהב אותו הוא יאהב אותך ואם תשנא אותו אפילו לא תגיד לו כלום גם הוא ישנא אותך, שהרי בהתחלה גם יעקב היה שונא אותו דכתיב (תהלים קלט כא) "הלא משנאיך ה' אשנא",

וכיון שיעקב שנא את עשיו גם עשיו שנא אותו, אבל בשעה שהכניס יעקב אהבה בליבו ביטל את השנאה של עשיו.

רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב כותב וז"ל, אם אדם רואה רע בחברו סימן שאותו רע נמצא בו עצמו, כי הלב של האדם הוא כמו מראה ואם רואה במראה פנים מלוכלכות סימן שיש לו לכלוך על הפנים, ואם רואה רע בחברו סימן שאותו רע נמצא בו עצמו.

יוסף מבקש למנוע מאביו צער

יוסף קורא לבנו הבכור מנשה, וכמו שנאמר (מא נא) "ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה, כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבי", כלומר שיוסף קורא לבנו על כך שהקב"ה השכיח ממנו את בית אביו, וכי יוסף שמח בשכחת בית יעקב?! אלא שידע יוסף שאם הוא יחשוב כל הזמן על יעקב גם הוא יחשוב עליו ויהיה בצער, לכן יוסף קרא את שם בנו הבכור מנשה כדי להשכיח ממנו את בית אביו שלא לגרום צער ליעקב, שכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, וכשאתה חושב על מישהו גם הוא חושב עליך.

סגולה לאדם הנמצא בעת צרה

רבינו הבן איש חי כותב סגולה לאדם הנמצא בעת צרה, שיאמר את מזמור פרק כ' בתהלים "למנצח מזמור לדוד יענך ה' בעת צרה ישגבך שם אלוקי יעקב", ואומר המדרש שהמזמור הזה חיבר אותו יעקב אבינו בשעה שנפגש עם עשיו אחיו, וכשבא דוד להילחם בגוליית אמר את המזמור הזה וניצח את גוליית, ולכאורה למה הזכיר דוד רק את יעקב ולא הזכיר גם את אברהם ויצחק? אלא אמר דוד מי שענה ליעקב בזמן שהיה בעת צרה הוא יענה לי וכך ניצח דוד את גוליית, ואומר הבן איש חי שבמזמור זה רמוזים שמות קדושים מאוד שהם מסגולים לשמירה לאדם להינצל מכל צרה, ולכן אומר הרב הבן איש חי שסגולה לאדם בעת צרה לומר את המזמור הזה שבע פעמים, וינצל.

מיד אחי מיד עשיו

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו, כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על

בנים" (לב, יב) יעקב אבינו התפלל לקב"ה "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים", ובספר 'בית הלוי' שואל הרי אין אות מיותרת בתורה, ומפני מה כתוב בכפילות לשון מיד אחי מיד עשיו, היה מספיק לכתוב או הצילני נא מיד אחי או הצילני נא מיד עשיו?

אלא אומר שאומות העולם מנסים לאבד את עם ישראל בשני דרכים, הדרך הראשונה היא על ידי שהם כל הזמן משתוקקים להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והדרך השנייה היא שהגויים יודעים שהכח של עם ישראל הוא בזה שהוא מובדל מהגויים, ואומרים הגויים - אנו נתקרב לעם ישראל שהיהודי יחיה כמו הגוי, ודרך החיים של היהודי תהיה כמו הגוי ושהיהודי יתחתן עם גויה, וכך עם ישראל יתערבב בגויים וכך חלילה הוא יאבד לבד מן העולם.

ולכן יעקב אבינו אמר אני מפחד שעשיו הרשע יבוא להרוג אותי, אבל מצד שני אני גם מפחד שמא עשיו רוצה להתקרב אלי כמו אח ולהיות קרוב אלי וכך הבנים שלי ילמדו ממעשיו הרעים, לכן יעקב אבינו התפלל להקב"ה ריבונו של עולם הצילני נא מיד אחי וגם אם יתנהג עמי כמו אח תציל אותי מידו שהילדים שלי לא ילמדו ממעשיו הרעים, ומיד עשיו הרשע שמבקש להרוג את עם ישראל.

למה אשכל גם שניכם יום אחד

"ויירא יעקב מאד ויצר לו, ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות" (לב ח) ואומרת לנו התורה "ויירא יעקב מאוד וייצר לו" ופרש"י ויירא שמא ייהרג וייצר לו שמא יהרוג אחרים, ולכאורה למה חשש יעקב להרוג את עשיו, הרי אמרו חז"ל בסנהדרין (דף עב ע"א) "והתורה אמרה אם בא להורגך השכם להורגו"?

אלא מתרץ המגיד מדובנא ע"פ משל, למלך שהיה לו יועץ סתרים שהיה רואה בכוכבים, בקי גדול היה האיש בחכמה זו, והמלך העריך אותו מאוד, ומאוד קירב אותו. התקנאו שרי המלך באיש ובעושרו, והוציאו דיבתו רעה אל המלך כאילו הוא מורד במלכות. קראו אליו המלך בבהילות, אבל לא גילה לו מדוע הוא קורא לו.

כשבא למלך, שאלו המלך, תסתכל בכוכבים ותראה מתי הוא יום מותך. נבהל האיש, והבין שלב המלך אליו אינו כתמול שלשום, וכנראה המלך כועס עליו מאוד ומבקש להענישו קשות. לכן עשה עצמו כאילו הוא מביט בכוכבים, ומפעם לפעם גם רשם דברים שונים בפנקסו... בסוף, כשפניו עצובות אמר למלך, רואה אני בכוכבים, שיום מותי הוא יום אחד לפני מות המלך... נבהל המלך מאוד מדברי היועץ, ומיד חרץ את דינו לחיים, וגם מינה משמר מיוחד מבחירי משמר המלך שישמרו את היועץ, וילוו אותו לכל מקום כדי שלא יאונה לו רע.

כך הוא הנמשל, שבגמ' מובא (סוטה יג א) שרבקה התנבאה שיעקב ועשיו ימותו באותו יום, וכמו שנאמר (כז מה) "למה אשכל גם שניכם יום אחד" לכן חשש יעקב שאמר אמנם מותר יהיה לי להרוג את עשיו, אבל באותו הזמן גם תתקיים נבואתה של אימי עלי...

אחרים זה רבי מאיר בעל הנס

והתורה הקדושה אומרת לנו ויירא יעקב מאוד וייצר לו - ופירש רש"י ויירא שמא ייהרג וייצר לו שמא יהרוג אחרים, ואומר הבן איש חי מי אלו אותם אחרים? הוא רבי מאיר בעל הנס שמוזכר במשנה ובגמרא בשם 'אחרים', וחשש יעקב שמא יהרוג את עשיו ולא יהיה את רבי מאיר בעל הנס כי רבי מאיר היה מזרעו של עשיו וכמו שמספרת הגמרא במסכת גיטין (נו א) על נירון קיסר שברח מהמערכה על ירושלים והתגייר, ואומרת שמה הגמרא שיצא ממנו רבי מאיר, וממילא רבי מאיר הוא מזרעו של עשיו.

ולמה נקרא שמו אחרים? הגמרא (עבודה זרה יח א) מספרת שאחותה של אשתו של רבי מאיר ברוריה הייתה בבית הסוהר, וביקשה ברוריה מרבי מאיר בעלה שינסה להוציא את אחותה ולהצילה מידי הגויים, אמר רבי מאיר אם היא עברה עבירה אין אני יכול לעשות לה נס, אבל אם היא לא נכשלה בדבר עבירה אפשר שיעשו לה נס, לקח רבי מאיר דלי ומילה אותו במטבעות זהב והלך לבית הסוהר, והתחפש לגוי ובא לפני אחותה של אשתו וניסה לפתות אותה לדבר עבירה ולא הסכימה,

וכשראה כך רבי מאיר אמר כיון שלא נכשלה בדבר עבירה ראוי הוא שיעשו לה נס מן השמים, לקח את הזהב ונתנו לשומר בית הסוהר ואמר לו חצי קח בשבילך וחצי תן שוחד לממונים עליך, אמר לו השומר - וכשיגמר הכסף מה אני אעשה? אמר לו - תאמר אלהא דמאיר עננני שלוש פעמים ותינצל מכל צרה, א"ל אותו שומר של בית הסוהר - ומניין לך שזה יעזור? לקח אותו למקום שהיו שם כלבים טורפים והתגרה בהם רבי מאיר עד שבאו לטרוף אותו, מיד אמר אלהא דמאיר עננני שלוש פעמים וניצל, וכך השתכנע השומר וקיבל את הכסף ושיחרר את אחותה של אשתו של רבי מאיר מבית הסוהר, ואחרי כמה זמן העמיד הקיסר של רומא את השומר לדין ופסקו דינו להוציאו להורג בחרב, וכשבאו להרוג אותו היה אותו גוי אומר אלהא דמאיר עננני ונתקשה צווארו כשיש ולא הצליחו להרוג אותו, א"ל - מה אתה לוחש שמא מכשף אתה? א"ל - לא, כך גילה לי רבי מאיר בעל הנס לומר 3 פעמיים אלהא דמאיר עננני ותינצל מכל צרה.

והגמרא מספרת שהקיסר ציווה לחקוק קלסתר פניו של רבי מאיר על שער העיר, ומי שיתפוש את רבי מאיר ויביא אותו למלכות יקבל פרס, ופעם אחת ראו את רבי מאיר ורדפו אחריו, ונכנס למסעדה של גויים וביקש שיגישו לו בשר חזיר, ולקח אצבע של יד ימין והכניסה לתוך הבשר ולקח אצבע של יד שמאל והכניסה לתוך פיו וחשבו שהכניס לפיו בשר חזיר, ומיד אמרו זה אחרים זה לא רבי מאיר כי לא יכול להיות שרבי מאיר יאכל בשר חזיר, ולכן מאותו זמן קראו שמו אחרים.

ועוד סיבה אומרת הגמ' במסכת הוריות (יג ב), שרבי מאיר היה החכם ורבי נתן אב"ד ורבן שמעון בן גמליאל היה הנשיא, וכשרבי מאיר היה נכנס לבית המדרש כל התלמידים היו עומדים על רגליהם, יום אחד רבן שמעון בן גמליאל הנשיא תיקן תקנה, שמכאן ואילך על מנת לרומם את כבוד הנשיאות בעם ישראל יעמדו רק לכבוד הנשיא, אבל לשאר חכמים יעמדו רק שתי השורות שביניהן עובר החכם, למחרת בא רבי מאיר ורבי נתן ונכנסו לבית המדרש וראו

שרק שתי שורות עומדים לכבודם, אמר רבי מאיר לרבי נתן בוא ונעשה תחבולה כדי להדיח מהנשיאות את רבי שמעון בן גמליאל, א"ל יש מסכת עוקצין שהיא קשה מאוד ומן הסתם אין רבי שמעון בקי במסכת זאת, מחר בבוקר נשאל אותו שאלה לפני כל התלמידים ממסכת עוקצין, וכשהוא לא ידע לענות תשובה נאמר לו שנאמר בפסוק (תהלים קו ב) "מי ימלל גבורות ה' ישמע כל תהילתו", מי ראוי להלל את ה' רק מי שישמיע כל תהילתו, ורבי שמעון שלא יודע להשמיע כל תהילתו שהרי אינו בקי במסכת עוקצין אינו ראוי להיות הנשיא של עם ישראל, והיה שם רבי יעקב בר קרשי ושמע מה הם מתכננים ודאג שמא יבוא רבן שמעון בן גמליאל לידי בושה חלילה, לקח גמרא עוקצין וישב ליד הבית של רבי שמעון מאחורי החלון ולמד מסכת עוקצין, התעורר רבן שמעון ואמר זהו סימן מן השמים ולמד אתו, ובבוקר שאלו אותו וידע לענות תשובה, אמר להם רבן שמעון - אם לא הייתי לומד הייתם מביישים אותי, וגזר שרבי מאיר ורבי נתן יצאו מחוץ לבית המדרש, ורבי מאיר היה עומד בחוץ וכותב קושיות על נייר וזורק פנימה ושום חכם לא הצליח ליישבם, ואז כותב תשובות וזורק לתוך בית המדרש, אמרו כל התלמידים - התורה בחוץ ואנחנו בפנים? כשראה כך רבן שמעון פסק שיכנסו אלא שרבי מאיר ייקרא אחרים ורבי נתן ייקרא יש אומרים.

ישיחנה לאחרים

שלמה המלך אומר בספר משלי (משלי יב כה) "דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה", בפסוק זה טמונות שתי עצות: א. להסיח את הדאגה ולהחלישה באמצעות שיתוף אדם אחר בדאגתו. ב. להסיח את הדעת על ידי התעסקות בדבר משמח. חכמינו (יומא עה א) נחלקו בכוונת עצתו של שלמה המלך: "דאגה בלב איש ישחנה, רבי אמי ורבי אסי, חד אמר ישיחנה מדעתו, וחד אמר ישיחנה לאחרים". כאשר האדם ישוחח עם אחרים על דאגתו, תסור ממנו הדאגה, שכן הם יתנו לו עצה טובה, ינחמו אותו וישמחו אותו, וגם עצם הדיבור יקל על לבו של הדואג

ויחליש את דאגתו.

ואומר הבן איש חי דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים ואחרים הוא רבי מאיר בעל הנס, שמי שיש לו דאגה בלב ילך לקברו של רבי מאיר בעל הנס ויספר לו את הדאגה והדאגה תלך ממנו.

המלאך חשב שיש לו כמה לתפוס את יעקב

"וייוותר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (לב כה) והתורה מספרת לנו על המלאך שבא להיאבק עם יעקב אבינו, כמ"ש "ויוותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר", ואיש זה הוא מלאך שרו של עשיו השר של הטומאה שבא להילחם עם יעקב אבינו, ובא להזיק ליעקב אבינו ולא הצליח המלאך כמ"ש "וירא כי לא יכול לו", ואותו מלאך אמר ליעקב "שלחני כי עלה השחר", אמר לו יעקב לא אשלחך כי אם ברכתני, א"ל המלאך (לב כט) "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל".

רבותינו ז"ל אומרים שהמלאך שרו של עשיו חשב שיש בכוחו להזיק את יעקב אבינו, מכיוון שיעקב התחתן עם שתי אחיות רחל ולאה ומן התורה אסור להתחתן עם שתי אחיות, ורש"י אומר ויאבק איש עימו מלמד שהעלו אבק, ולכאורה מה בא רש"י ללמדנו שהעלו אבק? אלא אומר רבי יעקב אבוחצירא בספרו מחשוף הלבן, אבק ר"ת א'ות ב'רית ק'ודש, שבא המלאך להזיק את יעקב כי חשב המלאך שיעקב פגם באות ברית קודש בכך שהתחתן עם שתי אחיות.

ולכאורה באמת איך יעקב התחתן עם שתי אחיות, הרי האבות קיימו את כל התורה כולה ומן התורה אסור להתחתן עם שתי אחיות? אלא אומרים רבותינו ז"ל שגר שהתגייר הוא כקטן שנולד, ואפילו אח ואחות גויים לאחר שהתגיירו לא נחשבים עוד לאחים, ומעיקר הדין מותר להם אפילו להינשא זה לזו, ומכיוון שיעקב גייר את רחל ולאה לאחר שהתגיירו הן לא נחשבות אחיות, ואומר מרן רבי יעקב אבוחצירא בספרו פיתוחי חותם, שהמלאך הודה ליעקב שהיה מותר לו להתחתן עם רחל ולאה

אפילו שהם שתי אחיות כי הוא גייר אותם, ודבר זה רמוז בשם ישראל, ישראל ר"ת י'ש ר'שות ל'ישא ש'תי א'חיות.

הגזירה אמת והחריצות שקר

"ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב, לראות בבנות הארץ: וירא אתה שכם בן חמור החיווי נשיא הארץ, וייקח אתה וישכב אתה ויענה" (לד, א-ב) אומרת לנו התורה שכשיעקב הגיע לגור בעיר שכם יצאה דינה בת לאה לראות בבנות הארץ, והתורה מספרת לנו שבא שכם בן חמור ולקח את דינה וטימא אותה, ואומר המדרש (ב"ר עו ט) שעלינו להבין מפני מה התגלגל צער כזה גדול על יעקב אבינו שבא גוי וטימא את ביתו?

שהרי אין שום מקרה בעולם והכל מכוון מן השמיים, ופעם אחת ישב הבעש"ט עם תלמידיו ולמדו תורה, ופתאום באה רוח והפילה עלה מהעץ, ושאלו התלמידים את הבעש"ט - רבי, למה המלאך הממונה על העלה הפיל את העלה מן העץ? עשה הבעש"ט עליית נשמה ודיבר עם המלאך, ואמר לו שאת התשובה לכך הוא יבין על ידי שירים את העלה ויראה מה יש תחתיו, הרים הבעש"ט את העלה ומצא שם תולעת קטנה, והבעש"ט שהיה מבין שפת בעלי החיים דיבר עם התולעת, והיא אמרה לו - היה חום גדול, והתפללתי לה' שיזמן לי מקום של צל ונפל העלה וכיסה אותי ועשה לי צל, פנה הבעל שם טוב לתלמידיו ואמר להם "נוכחתם לראות שאין מקריות בעולם כלל! והכל הוא בהשגחת הבורא יתברך, ואפילו עלה הנופל מן העץ יש לו מטרה", ובוודאי שעלינו להבין מפני מה התגלגל צער כזה גדול על יעקב אבינו שבא גוי וטימא את ביתו.

אלא שהקב"ה העניש את יעקב על כך שבשעה שבא להיפגש עם עשיו, החביא את דינה בתוך תיבה כדי שעשיו לא יראה אותה ולא ייקח אותה לאישה, אבל יעקב אבינו טעה כי אם דינה היתה מתחתנת עם עשיו אפילו שהוא רשע היא היתה הופכת אותו לצדיק ומחזירה אותו בתשובה, כי הכל תלוי באישה כמו שאומר המדרש על איש ואישה צדיקים

שהיו נשואים הרבה שנים ולא היו להם ילדים, עמדו והתגרשו והאישה התחתנה עם אדם רשע והפכה אותו לצדיק, והצדיק התחתן עם אישה רשעה שהפכה אותו לרשע, שהכל תלוי באישה ואם האישה צדקת היא תגרום שבעלה יהיה צדיק, וכך אנו רואים שבסופו של דבר דינה התחתנה עם איוב והפכה את איוב לצדיק גדול, עד שכתוב על איוב (א א) "והיה האיש ההוא תם וישר וירא אלוקים וסר מרע", ובשעה שבני ישראל באו להיכנס לארץ ישראל ושלחו מרגלים, משה רבנו אמר להם לכו תיבדקו אם איוב עדיין חי או כבר מת, שאם הוא חי לא תצליחו לכבוש את ארץ ישראל כי איוב יגן עליהם, והקב"ה העניש את יעקב שבא שכם בן חמור וטימא את דינה, שאמר לו הקב"ה ליעקב לא רצית לתתה למהול הרי היא נלקחה לערל, לא רצית לקחת מזרעו של יצחק הרי לקח אותה שכם בן חמור שהיה מזרע טמא, יעקב אבינו היה יכול להתפלל - רבש"ע, שדינה הבת שלי לא תתחתן עם עשיו הרשע, אבל יעקב אבינו לא התפלל אלא אמר אני אתחמק מן הגזירה ואחביא אותה בתוך התיבה ועשיו לא יראה אותה ולא ייקח אותה לאישה, ואמנם יעקב הצליח שלא תינשא לעשיו, אבל באה עליו גזירה גדולה יותר שבא שכם בן חמור וטימא את דינה.

הבן איש חי מספר שהיה איש עשיר מאוד. והיה לו בן יחיד, אותו עשיר אמר לעצמו, אני רוצה שהבן שלי יהיה הכי מוצלח בעולם. חיפש רב שיהיה המורה הפרטי של בנו וילמד אותו כל מה שאפשר. הרב עבר לגור עם בנו היחיד וכל היום היה מלמד אותו, תורה, חוכמה, כל הדברים האפשריים, יום אחד שם לב העשיר שאותו רב בורח בלילה מביתו ואמר לעצמו: אני אעקוב אחריו ונראה לאן הוא הולך. בכל זאת אני צריך לדעת לאן הוא יוצא כל לילה, והלך אחריו, ואותו רב הלך בין הרחובות ויצא מהעיר ליער, ואותו עשיר אחריו, ולפתע רואה העשיר שאותו רב נעצר ביער והתחיל להשמיע קולות מוזרים, קולות של ציפורים והציפורים מחזירים לו בחזרה, וככה הוא בעצם מדבר עם הציפורים.

חזר אותו עשיר לביתו ואחרי שעה

חזר גם הרב, בא העשיר לרב אמר לו: הלכת, לאן הלכת, תספר לי! ואותו רב לא רצה כמובן, אמר לו העשיר אם לא תספר אפטר אותך. אמר הרב לעשיר: אני יודע את שפת הציפורים, ואני מדבר עם הציפורים, וידוע ע"פ התורה שכל מה שעומד לקרות בעולם הציפורים יודעים ושומעים, ולפני רעידת אדמה כל הציפורים בורחים מאותה עיר ומאותו מקום, וככה הגמרא אומרת: מי שלא נותן צדקה לא יפזר אוכל לציפורים כי הציפורים יודעים שזה לחם של אדם שלא נותן צדקה והם לא מתקרבים שכתוב (משלי כו ו) "אל תלחם את לחם רע עין", וכל דבר שעומד לקרות הם יודעים ומרגישים! אמר אותו עשיר לרב: אתה חייב ללמד אותי את השפה הזאת, אני רוצה לדעת את השפה של הציפורים, אמר הרב: בשום פנים ואופן לא אספר לך! זה דבר שלא מספרים, העשיר לחץ ואז אמר הרב - אני אספר לך אבל בתנאי שלעולם לא תשתמש בזה. ואם תשתמש תהיה צרה. ואותו רב ישב ולימד אותו הכל. למחרת יצא העשיר לפרדס ושמע את הציפורים מדברים שהחמור שלו עומד למות. מיד למחרת מכר את החמור, למחרת שמע שאותו חמור מת, עובר עוד יום והוא שמע את הציפורים מדברים שהמחסן שלו עומד להישרף, רץ ומכר את כל הסחורה שהייתה מאוחסנת במחסן, ואחרי כמה ימים נשרף המחסן, אח"כ שמע מהציפורים שהספינה שלו עומדת לטבוע עם הסחורה, רץ ומכר הכל. וכך עשה בכל פעם ששמע משהו בעניינו מהציפורים, ועבר על הבטחתו לרב שלא להשתמש במידע שיגיע לידיעתו.

יום אחד שומע שהציפורים מתלחשים שאשתו עומדת למות! מיד רץ לאותו רב ואמר: שמעתי שהציפורים מתלחשים שאשתי תמות, מה אעשה? אמר לו אותו רב, אין לי איך לעזור לך, שהרי נאמר בפסוק (תהלים קיח יח) "יסור ייסרני י'ה ולמוות לא נתנני", מתי שכל הדברים עמדו להיחרב הפרדס, האוניה, היה זה במקום החיים, אתה התחמקת מהכל! ואיבדת את הכפרה שלך, שבשעה שהקב"ה נוגע לאדם בדבר, שידע שהוא תמורת

דבר אחר, כשהוא מכאיב לך? הוא במקום דבר אחר! הכאב גדול? הוא במקום החיים, של האישה, הילדים, במקום החיים שלך, דוד המלך אומר: כל הבעיות שיש, כל הייסורים הם במקום המוות שהוא הדבר הקשה ביותר, לכן כשאדם מרגיש שהקב"ה נותן לו ייסורים לא יצטער! משום שהייסורים מראים שהקב"ה אוהב אותך, מוכיח אותך, ואחרי כן הקב"ה יהפוך לך הכל לטובה ולברכה.

איזהו עשיר השמח בחלקו

כתוב בפסוק (לג יא) קח נא את ברכתי אשר הובאת לך, כי חנני אלוקים וכי יש לי כל, ויפצר בו וייקח" אנו רואים שעשיו משתמש בלשון 'יש לי רב', ואילו יעקב משתמש בלשון 'יש לי כל', והמשנה אומרת (אבות ד א) "איזהו עשיר השמח בחלקו", ששמח במה שהקב"ה נתן לו כי אם האדם לא שמח במה שיש לו אין לו כלום, ולכן באו חז"ל בחכמתם ואמרו איזהו עשיר? הוא מי ששמח בחלקו כי אם לא שמח בחלקו כל ברכה שתבוא אליו לא ירגיש בה.

ואמרו חז"ל שבשעה שאדם שמח במה שיש בחלקו יש לו ברכה, אבל אם לא שמח בחלקו אף פעם לא תהיה לו ברכה.

הגמרא במסכת תמיד (לב ב) מספרת על אלכסנדר מוקדון שכבש את כל העולם בגבורתו, ובאחת המלחמות הגיע למדינת הנשים וביקש לכבוש אותה, יצאו כמה נשים חכמות ואמרו לו - הרי אם תנצח אותנו לא ישבחו אותך שיאמרו נשים ניצח, ואם אנו ננצח אותך וודאי שתהיה לבוז שנוצחת על ידי נשים ולכן לא כדאי לך, אמר להן אלכסנדר מוקדון - צודקות אתן, אך רעב אני תנו לי משהו לאכול, הביאו לו כיכר זהב על מגש, כעס עליהם - וכי זהב אני אוכל? השיבוהו וכי חסר לך לחם במדינתך שאתה רוצה אוכל, הרי אתה הולך ממקום למקום כי אתה רוצה כסף וזהב, ולבסוף חזר לביתו ועבר דרך נהר שמימיו מיוחדים ודגים מלוחים שרחצם באותם מים קמו לתחייה, הלך לאורך הנהר ופגע בשערי גן עדן, דפק בשערי רחמים לפתוח ולא הניחוהו ואמרו לו (תהלים קיח כ) "זה השער לד' צדיקים יבואו בו",

ביקש והתחנן שיתנו לו לפחות איזה דבר ונפתחה הדלת מעט ונזרקה לו גולגולת אחת, והייתה כבדה מאוד וניסה לשקול כנגדה כל כסף וזהב שהיו ברשותו ועדיין הגולגולת הייתה מכריעה את כף המאזניים, הבין שאין זה דבר טבעי הלך ושאל את חכמי ישראל, לקחו מעט עפר והניחו על העיניים של הגולגולת, ואמרו לו עכשיו תלך ותניח על המשקל והזהב והכסף הכריעו את המשקל, אמרו לו החכמים דע לך כל כסף וזהב בעולם שיהיה לאדם אם אין העין שבעה ממנו, שנאמר (משלי יג כה) "צדיק אוכל לשובע נפשו, ובטן רשעים תחסר", והבין שדי לו להילחם ולכבוש את העולם.

הילולת התנא הקדוש רבי יהודה הנשיא רבי הקדוש

בט"ו בכסלו הוא יום ההילולא של התנא הקדוש רבי יהודה הנשיא שהיה מכונה רבי הקדוש, שהוא העלה על הכתב את המשניות, שהיו במקורן תורה שבעל פה שלא ניתנה להיכתב ועברה מדור לדור בעל פה מרב לתלמיד ממשה רבינו ועד רבי הקדוש רבי יהודה הנשיא, וכשראה רבי הקדוש שהדורות מתחילים להיחלש והתלמידים מתמעטים, קיבץ את כל ההלכות וכל הדינים ששמעו ממשה רבינו ונמסרו מרב לתלמיד, והעלה אותם על הכתב וחיבר את המשנה.

ותמיד באותו שבוע שקוראים פרשת וישלח על פגישתם של יעקב ועשיו חלה הילולת רבי יהודה הנשיא, שהרי נאמר לרבקה בישיבתם של שם ועבר (כה כג) "שני גויים בבטנך", ונאמר בגמרא שאלו אנטונינוס ורבי שיצאו מזרעם של יעקב ועשיו, ואומרים רבותינו המקובלים שלכן נקרא רבי יהודה 'הנשיא', כי הנשיא ר"ת ה'וא נ'יצוץ ש'ל י'עקב א'בינו.

וכן אומרים רבותינו המקובלים, שרבי יהודה הנשיא כשחיבר את המשניות בחר להתחיל את המשניות במסכת ברכות מאימתי קוראים את שמע בערבית, ולכאורה למה בחר רבי הקדוש להתחיל את המשניות דווקא בדיני תפילת ערבית? אלא משום שיעקב אבינו הוא שתיקן את תפילת ערבית ורבי הקדוש היה ניצוץ מנשמתו של יעקב אבינו, לכן

בחר להתחיל את המשניות דווקא ב-מאימתי קוראים את שמע בערבית.

וכן אומרים רבותינו המקובלים שנקרא רבי 'הקדוש', פירוש אחד אמרו בגמרא כי מעולם לא הסתכל בברית המילה שלו, ופירוש שני בגלל שידוע ששלושת הברכות הראשונות של תפילת שמונה עשרה תיקנו אותם שלושת האבות, ברכת מגן אברהם תיקן אותה אברהם אבינו בשעה שניצח במלחמה את ארבעת המלכים, שעמד אברהם והודה לקב"ה ואמר ברוך אתה ה' מגן אברהם, ברכה שניה מחיה המתים תיקן אותה יצחק אבינו בזמן העקידה שהיה יצחק מונח על גבי המזבח, וכשראה יצחק שאברהם אוחז את הסכין בידו מרוב פחד פרחה נשמתו והקב"ה הוריד טל של תחיית המתים והחייה את יצחק, ועמד יצחק ובירך את הקב"ה ואמר ברוך אתה ה' מחייה המתים, וברכה שלישית ברכת האל הקדוש תיקן אותה יעקב אבינו, ומכיוון שיעקב תיקן את ברכת האל הקדוש ורבי יהודה הנשיא היה נשמתו של יעקב, לכן נקרא רבי 'הקדוש'.

הגמרא (בבא מציעא פה א) מספרת על רבי הקדוש שפעם בא לבית השחיטה, ובא עגל שעמד להישחט ונכנס תחת גלימתו של רבי כדי לברוח מהשחיטה והיה בוכה, אמר לו רבי לך כי לכך נוצרת, ובאותה שעה אמרו בשמים הואיל ורבי לא מרחם לא נרחם עליו, והביאו מן השמים על רבי ייסורים קשים במשך שלוש עשרה שנים רצופות, ואחרי שלוש עשרה שנים יום אחד השפחה היתה מנקה את הבית, ורצתה לטאטאות החוצה את גורי החולדה שמצאה בבית, אמר לה רבי נאמר (תהלים קמה ט) "ורחמיו על כל מעשיו" תרחמי על החולדה, באותה שעה יצאה בת קול מן השמים הואיל ורבי מרחם ירחמו עליו, ובאותה שעה פסקו הייסורים מרבי הקדוש.

ואומר הבן איש חי, שמכאן אנו למדים שלמרות שבכל אותן שלוש עשרה שנים וודאי עשה רבי הקדוש תשובה בכל זאת לא פסקו ממנו הייסורים, משום שהיה זה מידה כנגד מידה וכל זמן שלא עורר בקרבו את מידת הרחמים, לא זכה לרחמים מן השמים.

והוא לימוד לכל אחד ואחד, לרחם

על כל איש מישראל הנמצא בצרה ובצער ולנסות בכל דרך לסייע בידו ולעוזרו, וכך האדם מעורר עליו רחמים עצומים מן השמים, כמו שכתוב (שבת קנא ב) "תניא ר' גמליאל ברבי אומר, (דברים יג יח) 'ונתן לך רחמים ורחמך והרבך', כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים", וזהו הסימן של בני ישראל וכמו שכותב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה יט יז), "כל מי שיש בו עזות פנים או אכזריות, ושונא את הבריות ואינו גומל להם חסד, חוששין לו ביותר שמא גבעוני הוא. שסימני ישראל האומה הקדושה, ביישנין רחמנים וגומלי חסדים".

הגמרא (ירושלמי כתובות יב) מספרת שרבי הקדוש רבי יהודה הנשיא נפטר ביום שישי ערב שבת קודש, והלוויה של רבי הייתה ביום שישי ובאו כל עם ישראל ללוייה של רבי הקדוש, והכניסו את מיטתו לשמונה עשרה בתי כנסיות וכל מקום היו מספידים אותו, ונעשה נס והשמש נעצרה באמצע היום ועד שהאחרון הגיע בחזרה לבית שלו והדליק נר שבת רק אז שקעה השמש ונכנסה השבת, ומספרת הגמרא שלאחר ששקעה השמש עברו כמה רגעים ופתאום השמש זרחה בחזרה והיה התרנגול קורא והגיע הבוקר, והתחילו לחשוש שמא חיללו את השבת שהנה עכשיו כבר זרחה השמש והגיע הבוקר של שבת, יצאה בת קול מן השמים ואמרה - כל מי שהשתתף בלוויה של רבי הקדוש מזומן לחיי העולם הבא.

ולא הייתה בו מיתה, כמו יעקב אבינו שהיה ניצוץ מנשמתו שנאמר בו (תענית ה ב) 'יעקב אבינו לא מת', והיה מגיע בכל ליל שבת לביתו לעשות קידוש לבני ביתו, עד שמשום מעשה שהיה שהתגלה העניין פסק מלבוא שלא להוציא לעז על שאר הצדיקים שלא זוכים לכך.

ה' יזכנו שזכות התנא הקדוש רבי יהודה הנשיא תעמוד לנו עם כל כלל ישראל להינצל מכל גזירות קשות ורעות ולגזור עלינו גזירות טובות, וה' יפתח לנו את כל שערי ההצלחה והברכה. אמן.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי י"ט כסליו 13.12.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף